

MARS IN OPPOSITIE.

Reeds meermalen maakten wij in het *Wetenschappelijk Bijblad* melding van de photo's van *Mars*, door het hoofd eener door het Lowell-Observatory naar de Andes uitgezonden missie aldaar. Thans deelt de directeur van die sterrenwacht, op [verzoek van den uitgever van *Nature*, aan dat tijdschrift de resultaten mede van zijn eigen onderzoek gedurende de huidige oppositie verkregen. Die resultaten zijn te belangrijk, en hij, die ze meedeelt, is een op dit gebied te ervaren man, dan dat wij ze onzen lezers willen onthouden.

»In antwoord« zegt hij »op het verzoek van den uitgever van *Nature* om een officieele bevestiging van de waarnemingen, tot dusver hier gedaan tijdens deze oppositie, heb ik de eer twee of drie van de meest belangrijke resultaten medetedeelen. Met het oog op de ongunstige positie van de planeet, die zóó zuidelijk is, dat zij praktisch onwaarneembaar is in Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten, overtroffen zij de verwachting.«

»Het eerste van deze resultaten betreft de poolkappen. Doordien de waarnemingen in Maart waren begonnen, drie en een halve maand voor de oppositie, was het mogelijk beide kappen te pakken op een allerbelangrijkst tijdstip van haar bestaan — de zuidelijke toen zij het meest, de noordelijke toen zij het minst uitgebreid was. Het oogenblik was gunstiger dan het ooit te voren geweest is gedurende den tijd dat de planeet werd waargenomen, doordien haar evenaar bijna lag in het gezichtsveld.«

»Van dat oogenblik af is het verdwijnen van de zuidelijke kap en het aangroeien van de noordelijke trouw waargenomen en daardoor is alles, wat gedurende de twee laatste opposities door mij is meêgedeeld omtrent de curieuse wijze, waarop dit aangroeien plaats heeft, bevestigd.«

»Het tweede punt dat is waargenomen, betreft de ontwikkeling van het kanalen-stelsel in de antarctische en de zuidelijke, gematigde luchtstreken. Nadat het smelten van de zuidelijke poolkap goed en wel was aangevangen, begonnen daaromheen kanalen te ontstaan, die van daar naar de schijf liepen. Deze kanalen gingen uit van den rand der kap en voegden zich bij de overigen van het stelsel op lagere breedten-

Het uiterlijk van de meest zuidelijke der heldere streken op de planeet, van Thaumasia, stond in verband met deze polaire verschijnselen.

Deze streek, die rondom het Solis Lacus of Zonnemeer ligt, vertoonde het eerst teekenen van herlevende werkzaamheid. Dat meer was uit twee deelen saâmgesteld: een elliptisch, vooral oostelijk gelegen en een kleiner, rond, westelijk gelegen; van beide deelen uit liepen kanalen naar de donkere streken. Die zuidelijk liepen, zoo als het kanaal Ambrosia en het kanaal Bothys, waren donkerder en scherper belijnd dan die naar het noorden liepen, zooals het kanaal Tithonius, dat er uitzag als te zijn in zijn dood tijdperk, terwijl de andere in hunne volle ontwikkeling zich vertoonden. Ondertusschen verdwenen de kanalen rondom den evenaar gestadig voort. Kortom, het ontwikkelings-proces stemde overeen met de wijze, waarop wij, tijdens de oppositie van 1903, de noordelijke kanalen zich zagen ontwikkelen. Het feit is als het ware de vervulling van een profetie; het geeft niet slechts steun aan wat vroeger is waargenomen, maar bewijst, dat de theorie, die op die feiten werd gegrond, juist is geweest. Het is een direct gevolg daarvan, dat de planeet tegenwoordig is de verblijfplaats van verstandige wezens, tot het ontwerpen en daarstellen van kanalen bekwaam.«

»Laat ik hierbij voegen dat de theorie van zoodanig leven op *Mars* in geenen deele ooit van mijne zijde eene hypothese is geweest; zij was gegrond op waarnemingen en mijne waarnemingen zijn sedert steeds bevestigd. Er is geene andere onderstelling die rijmt met alle feiten, die wij hier hebben waargenomen.«

»Een derde resultaat van deze oppositie is het succes geweest, dat wij hebben gehad met de photo's van de planeet genomen; zij zijn buiten verwachting scherp belijnd, wat ik daaraan toeschrijf, dat de grootere uitgebreidheid van de schijf gemaakt heeft dat de methode van den heer LAMPLAND nog beter in praktijk is kunnen gebracht worden dan tijdens de laatste oppositie. Zoowel de heer LAMPLAND als ik hebben platen genomen en wat zij doen zien mag daaruit blijken, dat ik reeds zesenvijftig kanalen op mijne platen geteld heb, dat het dubbel geziene kanaal Gibon ook dubbel is op de photo en dat zulke fijne bijzonderheden als de Fons Juventae en de kleine kanalen, die er heenleiden, in de afdrukken zichtbaar zijn. Grovere zaken, zooals het wegsmelten van de zuidelijke sneeuwkap zien er prachtig uit, ja het schijnt dat een resultaat, waarin de heer CROMMELIN veel belang stelde, het vaststellen van de topografie van *Mars* door middel van de fotografie, verwezenlijkt is geworden.«

(*Nature*, Augustus 29. p. 445.)

v. D. V.